

razvoj naše vede pri Nemcih, katera je nekako mejnik med oblastjo duha in oblastjo prirode, med duševnimi in realnimi vedami, znabiti kaže, da Nemci smejo še kaj več pričakovati. Bodo li to Romani enkrat razumeli? Razumejo li to Slovani?

O zakonu z dne 26. decembra 1895 št. 197 drž. zak. (o avtorski pravici).

Glede na članek v letošnjem »Slov. Pravniku« št. 2, stran 37—40 hočemo o gori navedenem zakonu še podati daljno razmotrivanje, ker je literatura o tem predmetu jako pičla, stvar sama pa vendar zahteva splošno zanimanje, osobito z ozirom na praktične razmere vsakdanjega življenja.

Čujmo torej, kaj je najvišje sodišče spoznalo za pravo povodom ničnostne pritožbe zoper dotično rzsodbo deželnega sodišča.

Pritožba je v prvi vrsti skušala izpodbijati dejanski, po prvi rzsodbi ugotovljeni položaj in kritikovati konsekvence, ki so izvirale iz te podlage; takšna kritika pa je nedopustna (§§ 258. in 288. št. 3 kaz. pr. r.) Navedel se je ničnostni razlog §-a 281. št. 9 a) in 10 kaz. pr. r., a prav za prav pride v poštev razlog po §-u 281. št. 9 a) kaz. pr. r., ker se ni zahtevalo, da se subsumuje dejanje pod kak drugi kaz. zakon, temveč da se obsojenca oprostita. Pritožitelja sta zanikala, da bi ustanovilo inkriminovano dejstvo v objektivnem oziru pregrešek po smislu §-a 51. zak. z dne 26. decembra 1895 št. 197 drž. zak.; dalje sta trdila, da § 65. navedenega zakona za konkretni slučaj ni uporaben, ker zadevne fotografije niso deležne one obrambe, kojo ima v mislih ces. patent z dne 19. oktobra 1846 št. 992. zb. pr. zak. V pritožbi se je tudi poudarjalo, da po zakonu z dne 26. decembra 1895 št. 197 v obtožbi navedeno dejanje ni kaznivo, ker iz dotičnih fotografij ni posneti kalendarkega leta založbe (izdaje = »Erscheinens«) in da torej manjkajo pogoji za ugotovljenje avtorske pravice po smislu §-a 40 št. 2 naved. zak.; pritožba vendar tudi s tega stališča ni utemeljena.

Patent z dne 19. oktobra 1846 št. 992 zb. pr. zak. v prvem paragrafu ne ščiti samo literarnih proizvodov, temveč tudi »dela umetnosti«; res v teh zakonitih določilih ni nobene definicije za pojem »dela umetnosti«; samo ob sebi je namreč umevno, da o fotografičnih slikah ne govori niti navedeni patent, niti § 467. kaz. z., ker so se te slike še le izumile v poznejšem času.

Vprašanje, ali se smejo fotografije uvrstiti med »dela umetnosti« v smislu patenta z dne 19. oktobra 1846, se torej le zamore rešiti tako, da se oziramo na bistvo in znamenitost fotografije, ter primerjamo še tudi druge slične zakonite določbe. Fotografično slikanje zares ni izvirno in idejalno stvarjanje proizvajateljevo; proizvodi fotografa nikakor niso prost izdelek njegovega notranjega mišljenja in tudi niso zunanji izraz njegove lastne fantazije, ampak kažejo se kot posnetki neke stvari, ki se že nahaja v naravi. Sploh pa je brez pomena, koliko notranje vrednosti da ima kak duševni proizvod. Zakonodavec ni določil, koliko duševnih moči se je porabilo, da smemo govoriti o pojmi, kaj bodi »literarno« in kaj »umetno« (artistično); temveč zadostuje, da se nekaka misel nam razumno izrazi in predstavlja; tako je moči že zelo priproste posnetke po naravi označiti za »umetno delo«. Akoravno fotografična slika ni nastala neposredno po njenem stvoritelju, ker njegovo posredovanje le omogoči mu pozneje dano sliko, vendar ni dvomno, da obstoja nekaka kavzalna zveza mej upodobljenjem slike in njene dovršenosti, ter mej sodelovanjem fotografa; marsikaj je treba z umetniškega stališča ustvarjati, tako na primer, kako se naj ves predmet uredi, katerega je treba posneti, kako se naj reč razvrsti, kako stališče je zavzeti, kako je treba tvoritelju uporabiti in preračunati svitlobno moč, kako se naj izbere primerna krajevna dispozicija itd. Jasno je torej, da fotografično posnemanje izvira iz umetniških nazorov, in da izvežbanost fotografa ni morda samo navadno rokodelstvo, ampak njegovo delovanje zahteva, da je poučen o okusu in da jamči za dobro izvršitev slike, ter da je sploh znanstveno in tehnično izobražen. A tudi po duhu in smislu ces. patenta z dne 19. oktobra 1846 je fotografije smatrati za umetne proizvode. Ako namreč pri-

merjamo vsebino §-a 9. naved. patenta s členom II. razglasilnega patenta k kaz. zakonu in še s §-om 4 tiskovnega zakona in ako se nadalje oziroma na odredbo državnega ministerstva z dne 27. aprila 1864, št. 7653, pridemo do gotovega zaključka, da je za »umetno delo« smatrati vsak proizvod, ki se vsaj glede oblike izdaje subjektivno izproži in ki se tako upodablja (izraža), da sme zares biti govor o artističnem delu. In tako je treba tudi reprodukcije fotografa prištevati takšnemu ponarejanju artističnih del in takšnim »delom risalne umetnosti« (Werke zeichnender Kunst), kakor jih omeni § 9. patenta z dne 19. oktobra 1846. Zakon z dne 26. decembra 1895, št. 197, drž. zak. je izločil fotografijo le radi tega iz »obrazovalnih umetnosti« (bildende Künste), ker ta zakon v obče fotografijo manj varuje, nego dela »literature in umetnosti v ožjem smislu« (§§ 40, 41 in 42) paragraf 65 pa, ki velja tudi za dela, izišla pred pričetkom veljavnosti novega zakona, ne vsebuje nobene izjeme v tem oziru. Gotovo je torej, da zadevne fotografije zadobe varstvo po patentu z dne 19. oktobra 1846 in da se je § 65 zakona z dne 26. decembra 1895, št. 197, drž. zak. v našem slučaju pravilno uporabljal.

V § 40, št. 2 novega zakona so sicer navedeni pogoji, pod katerimi se ustanovlja avtorska pravica, vendar ti pogoji za konkreten slučaj ne veljajo, ker je fotograf svoje proizvode, kakor je to v rzsodbi prve instance potrjeno, že bil izdeloval in izdajal pred pričetkom veljavnosti novega zakona z dne 26. decembra 1895, dočim preje veljavni patent z dne 19. oktobra 1846 ne zahteva, da se razvidno napravi koledarsko leto založbe, oziroma izdaje. Ako bi obveljalo drugačno mnenje obtožencev, katero se pa po § 65 zakona z dne 26. dec. 1895. ne da opravičiti, nasprotovalo bi to načelu v členu IX razglasilnega patenta k obč. kaz. zak., da namreč novi kaz. zakon le toliko nazaj v prehodnost upliva, kolikor ni ojestrejši od starega; v le-tem slučaju pa ni dvomno, da je novi zakon ostrejši.

Bilo je torej ničnostno pritožbo kot povsem neutemeljeno zavrniti.

K. W.

